

Examenul național de bacalaureat 2024
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

Varianta 5

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică; Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL **(30 pont)**

Olvassa el figyelmesen a következő költeményt, majd válaszoljon a kérdésekre 3–4 mondatban!

Petőfi Sándor: *Lennék én folyóvíz*

*Lennék én folyóvíz,
Hegyi folyam árja,
Ki darabos útját
Sziklák között járja...
De csak úgy, ha szeretőm
Kis halacska volna,
Habjaimban úszna föl s le
Vígan lubickolva.*

*Lennék váromladék
A hegy legtetején,
Bús pusztulásomat
Venném csak könnyedén...
De csak úgy, ha szeretőm
Ott a repkény* volna,
Elnyúló zöld karjaival
Homlokomra folyna.*

*Lennék vad erdő a
Folyó két oldalán,
Feretgegekkel a
Harcot kiállanám...
De csak úgy, ha szeretőm
Kis madárka volna,
Bennem ütne fészket és ott
Ágamon dalolna.*

*Lennék kicsiny kunyhó
A rejtett völgybe' lenn,
Eső-vágta sebbel
Szalmafedelemen...
De csak úgy, ha szeretőm
Bennem a tűz volna,
Tűzhelyemen lassacskán, de
Nyájasan lobogna.*

*Lennék felhődarab,
Összetépett zászló,
A vadontáj fölött
Fáradtan megálló...
De csak úgy, ha szeretőm
Az alkonyat volna,
Búshalovány arcom körül
Pirosan ragyogna.*

(Forrás: Petőfi Sándor összes költeményei. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1972. 654–646)

*repkény: kúszónövény, borostyán

a. Mi a vers témája?	5 pont
b. Mi jellemző a költemény versbeszédére?	5 pont
c. Melyek a költemény szerkezeti sajátosságai?	5 pont
d. Petőfi versének minden szakasza egy önálló képet bont ki. Hogyan jelenik meg a lírai én vállalt átalakulása és ennek feltétele a versszakokban?	5 pont
e. A dal mely sajátosságait ismeri fel a versben?	5 pont
Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás	5 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszoljon a kérdésekre!

Bíró László, a golyóstoll feltalálója 1899. szeptember 29-én, Budapesten, a Nagymező utca 29 szám alatt látta meg a napvilágot, zsidó származású család sarjaként. A családnevet (Schweiger) 1905-ben magyarosították Bíróra.

Eredetileg újságíróként dolgozott, de festéssel is foglalkozott. Az 1930-as években szerkesztette meg Budapesten az első golyóstollat. Felismerte, hogy az újságok nyomásánál használt tinta gyorsabban szárad, és a papíron szárazon és piszkolódásmentesen megmarad. Mivel ez a sűrűbb tinta nem volt cseppfolyós, egy kis golyót szerkesztett a tollba, amely a tintát annak aljára vezette. Ahogy a toll a papíron mozog, a golyó forog, és így veszi fel a tintát, melyet a papírra ken. Bíró első golyóstoll-szabadalmát „töltőtoll” néven 1938. április 25-én jelentette be a Magyar Királyi Szabadalmi Bíróságnak. Nem sokkal utána, 1938. november 23-án „Pépes halmazállapotú tinta és hozzá tartozó töltő-toll” címmel jelentett be újabb szabadalmat.

Még Európában találkozott Agustín Pedro Justo korábbi argentin elnökkel. Az ő javaslatára ment Buenos Airesbe testvérével és egy barátjával, Meyne János Györggyel. A dél-amerikai országban 1943-ban megkapta tollára a szabadalmat, megalakította a Bíró Pens of Argentina céget, és megkezdte az írószer sorozatgyártását Eterpen, majd Stratopen, később Birome (Bíró és Meyne) néven.

A golyóstollal kapcsolatos további kísérleteit azonban már külföldön, Argentínában fejezte be, ahová a zsidóüldözések elől menekülni kényszerült. Argentínában benyújtott találmányára 1943. június 10-én kapott szabadalmat. Az első rendszeres eladásra gyártott golyóstollakat 1945-től Eterpen néven árusították.

Az új íróeszköz – Biropen néven – gyorsan elterjedt az egész világon, és már életében halhatatlanná tette feltalálója nevét. Az angol kormány például azért vásárolta meg a szabadalmat, mert a golyóstoll a repülőgépeken nagy magasságokban is működött, nem folyt ki belőle a tinta. Az 1960-as évektől kezdve a golyóstoll a Föld minden országában elterjedt, és általánosan használt íróeszközzé vált. Angol (brit) nyelvtérületen a golyóstollat ma is gyakran „biro” vagy „biro pen” néven említik, Orwell műveiben például kizárólag ezen a néven szerepel.

Bíró Lászlónak több mint húsz találmánya volt, melyeknek csak kis része került gyakorlati alkalmazásra, ám sokuk hatással volt későbbi konstruktőrök munkájára.

Már 1930-ban olyan mosógépet népszerűsített, amelyhez közönséges konyhai tűzhely szolgáltatja az energiát. Az általa kidolgozott mód alapján működnek manapság is a golyós dezodorok. Automatikus sebességváltója iránt a General Motors mutatott nagy érdeklődést. (A gyár azonban a terveket nem hasznosításra, hanem a konkurencia megelőzése céljából vásárolta meg.)

Bíró László József 1985. október 24-én halt meg új hazájában. Születésnapja, szeptember 29-e 1986-tól Dia del Inventor (a Feltalálók Napja) Argentínában, illetve az Argentin Feltalálók Napja. Utolsó budapesti lakhelyét (Cimbalom utca 12.) emléktábla jelzi.

(a mazi.hu cikke alapján)

1. Társítsa a szövegben megjelenő évszámokat/dátumokat a hozzájuk tartozó eseményekkel! Írja át a vizsgalpra a helyes társításokat!

Évszámok:

- 1) 1905.
- 2) 1938. április 25.
- 3) 1930.
- 4) 1943.
- 5) 1945.

Események:

- a. Megkezdődött a golyóstoll sorozatgyártása.
- b. A Schweiger család Bíróra magyarosította a nevét.
- c. Bíró bejelentette első golyóstoll-szabadalmát.
- d. Bíró szabadalmat kapott a golyóstoll tökéletesített változatára.
- e. Bíró egy olyan mosógépet népszerűsített, melyhez a konyhai tűzhely szolgáltatott energiát.

5 pont

2. Értelmezze a szöveg alapján a következő kifejezéseket!

családnevet Bíróra magyarosították; menekülni kényszerült; halhatatlanná tette feltalálója nevét; nagy érdeklődést mutatott; a konkurencia megelőzése céljából

5 pont

3. Mutassa be a golyóstollak működési elvét a szöveg információi alapján!

5 pont

4. Magyarázza 10–15 mondatos érvelő szövegben a golyóstoll sikerét a szöveg információit felhasználva! **10 pont**
Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás **5 pont**

III. TÉTEL (30 pont)

Írjon értekezést körülbelül két oldal terjedelemben **A gyilkosság motívuma a jellemábrázolásban** címmel egy ön által választott magyar szépirodalmi mű (pl. Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*, Móricz Zsigmond: *Sárarany*, Szilágyi István: *Kő hull apadó kútba* vagy más olvasott mű) alapján! Értekezését egyetlen irodalmi alkotás alapján írja meg, figyelembe véve az alábbi értelmezési szempontokat, de kiegészítheti ezeket más szempontokkal is!

- a. a választott alkotás műfaji, stílustörténeti sajátosságai **5 pont**
- b. a szereplők viszonyrendszerének ábrázolása **5 pont**
- c. a konfliktus(ok) megoldásának lehetőségei a történetben **5 pont**
- d. a gyilkosság lelki indokainak ábrázolása **5 pont**

Az értekezés megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyesírás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. **10 pont**